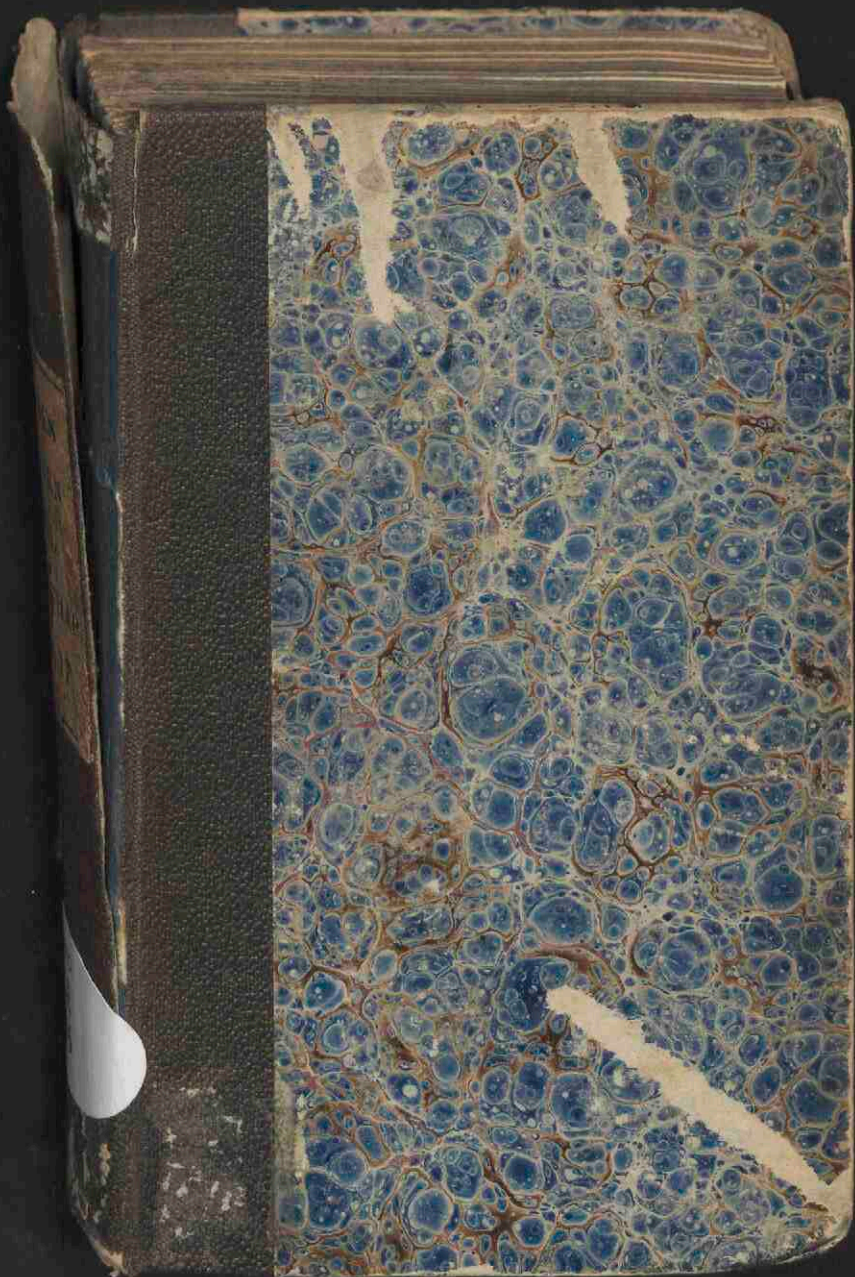
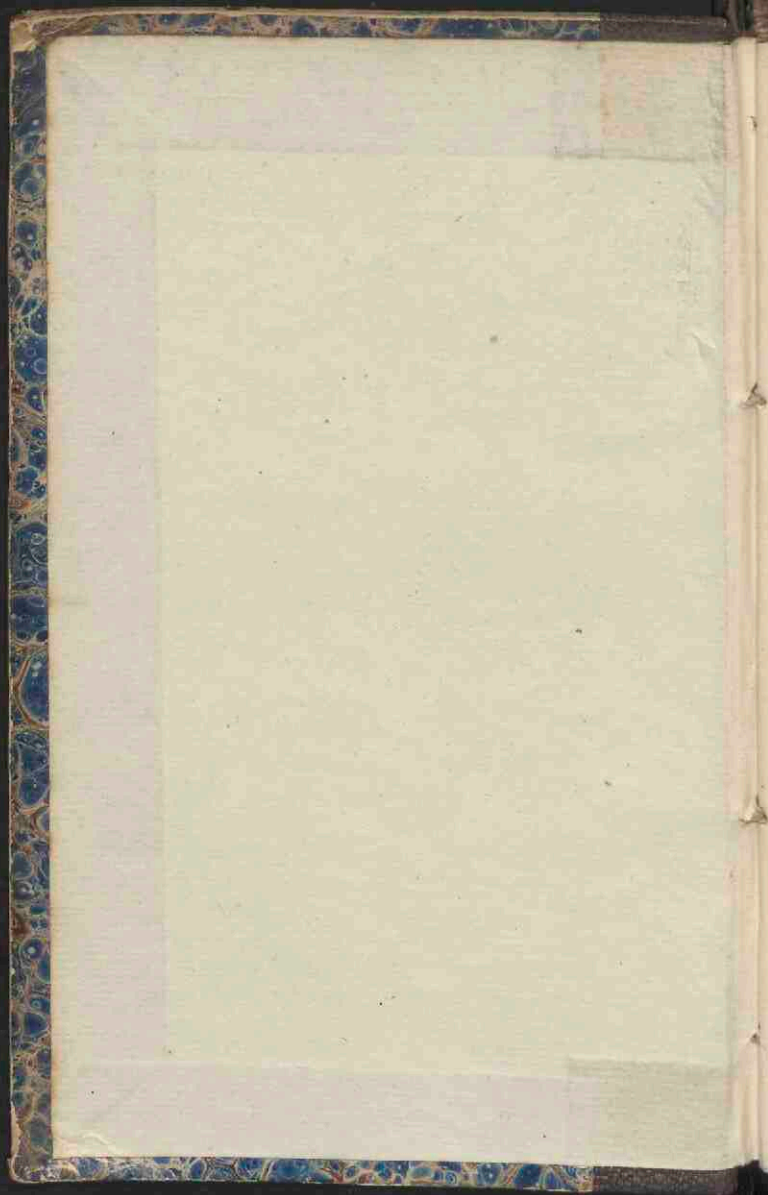

Levensgeschiedenis van Peter Lohbeck

<https://hdl.handle.net/1874/355325>

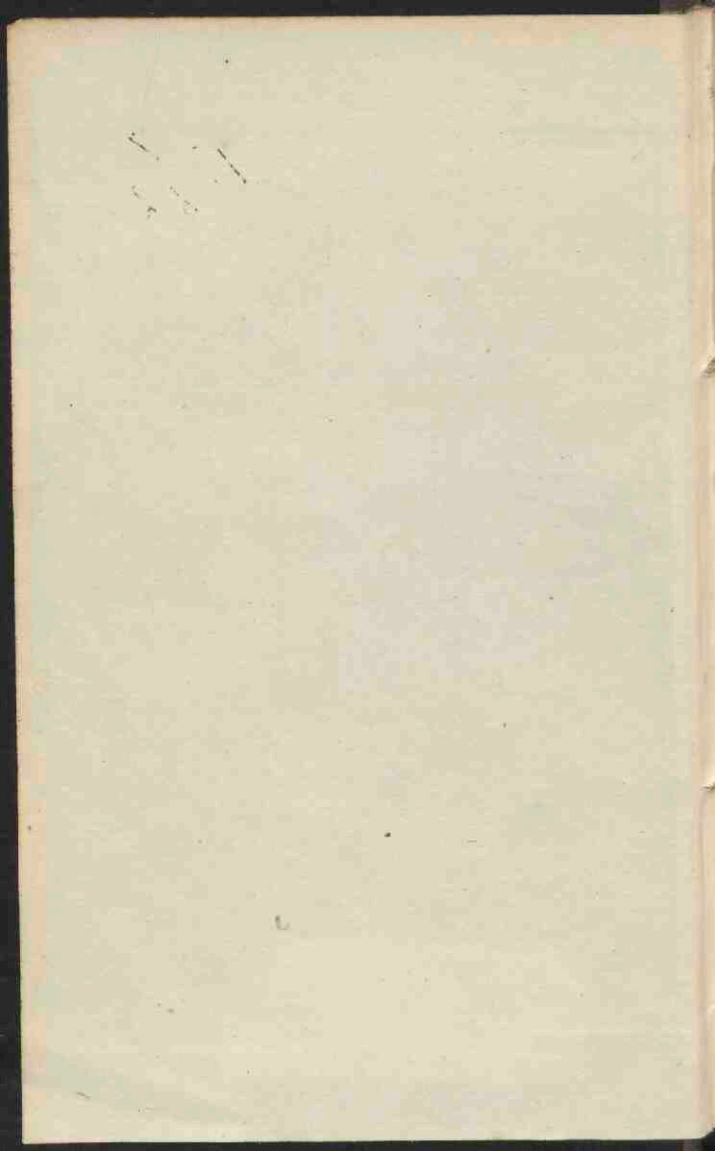

I a 393.

Bibl. Hendrik Kraemer Inst.

7118 043 8371

g.c.

(1)

LEVENSGESCHIEDENIS

PKE
1336

VAN

I $\frac{1}{24}$

PETER LOHBECK.

Uit het Hoogduitsch vertaald.

DERDE DRUK.

Nederlandsch Zendelinggenootschap.

TE ROTTERDAM.

bij M. WIJT & ZONEN.

1835.

[1]

LEVI'S GOSPEL

PETER LOHMEYER

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION

NEW YORK

1888

1888

Lieve Soldaten!

Ik zal u eene geschiedenis verhalen, die u zeker aangenaam en ook nuttig zal wezen, indien gij u slechts zoo gedraagt, als de brave soldaat PETER LOHBECK zich heeft gedragen.

Te *Heimhausen*, in *Frankenland*, leefde eene zeer arme, maar tevens ook zeer vrome weduwe, ANNA LOHBECK genaamd. Haar man was een daglooner geweest, en reeds vroeg gestorven. Zij had twee kinderen, het oudste was overleden, en nu bleef haar nog een zoon, een knaap van 10 jaren, overig. Zij had met werken bij andere lieden altijd een eerlijk bestaan gevonden, maar nu werd zij ziek, en kreeg eene langdurige uittering. Er bleef nu niets anders overig, dan dat de 10 jarige zoon, PETER LOHBECK, zijne moeder oppaste, en, opdat zij beide genoeg om van te leven zouden hebben, zich het noodige door bedeleu trachtte te verschaffen.

In het geheele dorp, was niemand, die zich om hen bekommerde, en de arme jongen werd zeer dikwijls met schelden aan de deuren afge-
wezen, en kreeg niets, omdat hij te dikwijls kwam. Nu kwam er een nieuwe predikant te

Heimhausen, want de vorige was overleden. De arme PETER LOHBECK was nog nooit in de kerk geweest, want hij ging altijd barrevoets en met gescheurde kleederen, en daarom durfde hij niet in de kerk komen. In de school, was hij ook zelden geweest, zoodat hij nauwelijks lezen konde, want hij moest met het katoenspinnen zijne moeder den kost helpen verdienen, dat echter geenszins toereikend was: hij moest derhalve bedelen. Toen hij nu zoo veel goeds van den nieuwen predikant hoorde, en dat hij zoo schoon predikte, zoo kreeg hij lust, om hem toch ook eens te hooren: maar hoe zoude hij het maken, dewijl hij zich schaamde, met zijne gescheurde kleederen en blootsvoets in de kerk te gaan? Daarover nadenkende, en juist in een huis willende gaan, om wat melk voor zijne moeder te bedelen, zoo moest hij de kerk voorbij; hij vond de deur open staan, en zag den predikant bezig met prediken, want het was juist eene wekelijksche predikbeurt.

Toen hij nu bemerkte, dat er slechts weinige menschen in de kerk waren, en die bovendien nog dicht bij den predikstoel zaten, zoo sloop hij met schroomvalligheid binnen, plaatste zich achter eenen pilaar, en keek dus zijdelings af naar den leeraar, om hem des te beter te verstaan. Deze predikte over den tekst: *den armen wordt het Evangelie verkondigd*. En juist op den oogenblik, toen de arme jongen toelusterde, zeide de predikant: « Onze Heer Jezus Christus

was zelf arm, Hij bezat niet zoo veel eigendom in de wereld, waarop Hij zijn hoofd had kunnen nederleggen, daardoor heeft Hij nu den treurigen en moeilijken stand der armen geheiligd. Indien de arme vroom en godsdienstig is, zoo is hij aan den Heer Jezus Christus veel nader verwant dan de rijke: want Jezus ziet dezen als zijnen broeder aan; en als de arme vast op den Heer vertrouwt, en niet twijfelt, of Hij zal hem verzorgen, en wanneer hij daarbij zijnen pligt doet en vlijtig is, dan zal het hem nooit aan het noodige ontbreken." De arme PETER LOHBECK luisterde met mond en ooren, en het was hem als of hij uit den droom ontwaakte. De tranen kwamen hem in de oogen, en hij herinnerde zich, dat zijne moeder zich ook dikwijls met dergelijke gedachten had getroost; maar, het had op hem als kind geen en bijzonderen indruk gemaakt: thans was echter de brave jongen diep getroffen. Hij schuilde achter de pilaar, en zeide: « Lieve Heere Jezus! zoo gij de broeder van mijne moeder zijt, zoo geef ons dan ook wat wij noodig hebben, opdat ik niet meer behoef te bedelen." Nu ging hij weder uit de kerk, en in verscheidene huizen, om naar melk te vragen, doch hij kreeg niets. Intusschen was de kerk uitgegaan, en hij zag den predikant, zich naar huis begevende. — Beschroomd volgde hij den lieven man, en dacht bij zichzelf: « hij moet ook wel zeer goed zijn voor de armen; ik wil eens zien, of hij mij ook iets geeft." Daar

hij nu den predikant in de pastorij achterna sloop, zoo vraagde deze hem: « wat wilt gij? » PETER antwoordde: « wat melk voor mijne arme, zieke moeder als het u belieft. » Nu deed de predikant onderzoek naar zijne omstandigheden, en vernam, wat met den knaap in de kerk was voorgevallen. Alle deze omstandigheden waren voor den vromen man wenken, om de moeder en den zoon uit den nood te helpen. Hij bezocht de kranke moeder dagelijks, en verzamelde het noodige voor haar, zoodat PETER niet meer behoefde te bedelen. Deze werd ook knap gekleed en naar de school gezonden, toen zijne moeder gestorven was, en hij haar gevolgelijk niet meer had op te passen. De predikant zelf gaf hem onderrigt in de godsdienstige waarheden, en nam hem ook aan tot het H. Avondmaal. In de school leerde hij voortreffelijk lezen, schrijven en rekenen, en zijn gedrag was zoo christelijk en deugdzaam, dat de predikant zich voorstelde, hem door den tijd tot schoolmeester te vormen; dan, den boeren duurde zulks te lang: hij had aan hunne tafel met hen gegeten, daarom moest hij hen nu ook dienen. Zij maakten hem derhalve tot schaapherder, want de gemeente hield eene kudde schapen.

Bij dit werk was LOHBECK niet ledig. Hij nam zijnen post trouw en ijverig waar, doch hij had tevens altijd nuttige boeken bij zich, waarin hij las, en waardoor hij dus zijn verstand meer en meer beschaafde. De bijbel, waarachter een

gezangboek gevoegd was, had hij altijd in zijne herdertasch, en in zijnen handel en wandel was hij een waar christen.

Vier jaren was hij tot genoegen der gansche gemeente schaapherder geweest, toen de zevenjarige oorlog uitbrak. Pruissische wervers vonden hem in een dorp, waar hij voor zijne gemeente schapen wilde koopen. Zij namen hem met geweld mede, en bragten hem bij het leger, waarover Prins FERDINAND van *Brunswijk* het bevel voerde. Hij kwam onder het voetvolk, en werd gemeen soldaat. Het was hem wel niet naar den zin, dat hij soldaat moest worden, doch het kon nu niet anders zijn; de Voorzienigheid had het dus bestierd; hij trachtte derhalve tevreden te wezen, en troostte zich met het volgende vers:

Mijn ziel is stil

In God, wiens wil

Steeds liefde is;

Mijn hart berust

In God, wiens lust

Te helpen is:

Mag ik den hemel door mijn 's Heilands bloed slechts erven,
Zoo blijf ik steeds getroost in leven en in sterven.

Toen nu LOHBECK overtuigd was, dat God het wilde, dat hij tot het soldatenleven overging, zoo nam hij zich stellig voor, om alle zijne pligten getrouw en vlijtig te vervullen; daarom schreef hij de volgende punten op, waarnaar hij zijn leven wilde inrichten en nooit daarvan afwijken.

1. Aan God en zijnen Verlosser Jezus Christus in nood en dood, en onder alle beproevingen, getrouw te blijven, en in zijne dienst meer met daden dan met woorden te toonen, dat hij een waarachtig Christen was.
2. De bevelen van zijne overheden dadelijk en stiptelijk te volgen.
3. Met alle vlijt alles te leeren, wat een soldaat weten moet, en in het algemeen, wat tot de krijgsdienst behoort.
4. Jegens zijne overheden onderdanig en jegens zijne gelijken vriendelijk en ernstig te zijn.
5. Nooit te spelen, en in het algemeen aan geene uitspanningen deel te nemen, die aanleiding tot zondigen konden geven.
6. In den slag geene overrompelingen, geene wonden en geen dood te vreezen, maar met moed ieder gevaar door te staan.
7. In de kwartieren, zelfs in 's vijands land, zich hulpvaardig, vriendelijk en liefderijk te gedragen; ook met eten, drinken en opassing, zoo als hij dat ontving, tevreden te zijn, en
8. Nimmer aan eenen kameraad aanleiding te geven tot verdriet, strijd of twist.

Deze regelen kwam LOHBECK trouw en vlijtig na. Intusschen wachtte hij zich wel, veel van godsdienst te praten, om geene aanleiding

tot lasteren te geven. Dewijl hij echter stil en ernstig was, en zijne medemakkers allen in geschiktheid en ijver tot de dienst overtrof, ook van zijne officieren bemind en geacht werd, zoo vreesden en eerden hem ook alle zijne kameraden, en gedroegen zich in zijne tegenwoordigheid zelfs altijd heel wel. Ziet gij, lieve soldaten! dat zijn de gevolgen der rechtschapenheid en vroomheid: al wordt men ook hier of daar bespot, zoo heeft toch waarlijk ieder achting voor eenen waren christen; dit zult gij onder vinden, als gij LOHBECK's voorbeeld navolgt.

Het kon niet missen, of LOHBECK moest bij zijne bekwaamheid, en bij zijne getrouwheid in de dienst, weldra onderofficier worden, in welken post hij gelegenheid vond, nog ijveriger te zijn. Nu leide hij zich toe op krijgswaer kunde, het artillerie wezen en wat verder tot de krijgsdienst behoort, als vechten, rijden enz. Vervolgens bezuinigde hij iederen penning, en leefde zoo spaarzaam mogelijk, zoodat hij altijd even net en ordelijk voor den dag konde komen; in één woord, hij maakte zich bij voor namen en geringen zoo bemind, dat van den sergeant LOHBECK overal met roem werd gesproken. Nu stelde de goede God hem echter op nieuw in staat, om zich nog beter te kunnen aanbevelen.

Het leger van Prins FERDINAND moest eens retireren, dewijl de Franschen met eene groote overmagt over den Rijn trokken. De Pruis-

sen hadden eene vaste schans, waarin LOHBECK met tien man en vijf kononnen lag; deze schans had men vergeten, en LOHBECK met zijn volk teruggelaten. Hij vernam dit te laat; er bleef hem derhalve niets overig dan zich te verweren, of zich met de zijnen als krijgsgevangenen over te geven. Hij bemoedigde zijne manschappen en besloot zich te verdedigen. Toen nu het eerste korps Franschen naderde, bediende LOHBECK, met zijne onderhorigen, zich zoo goed van de vijf kanonnen, dat het kartetschenvuur de vijanden bij dozijnen deed ter nederstorten en het eene schot op het andere volgde; — de Franschen verstomden, zij wisten dat de Pruiszen teruggetrokken waren, en hadden dus dezen tegenstand niet verwacht. De Fransche generaal zond eenen trompetter, om de schans opteëischen. Deze kwam, en werd geblinddoekt voor den Heer kommandant LOHBECK gevoerd: LOHBECK sprak op eenen hoogen toon, en zeide: « hij was bereid te kapituleren, en de schans over te geven, als men hem en de zijnen met zijne kanonnen, en krijgsbehoeften vrijen aftogt wilde vergunnen; geschiedde dit echter niet, dan zoude hij zich tot den laatsten man toe verdedigen.” Daarmede zond hij den trompetter terug. De Fransche generaal overleide de zaak, en vond raadzamer den vrijen aftogt te vergunnen, om zich niet in het vervolgen van het Pruisische leger te laten ophouden; de kapitulatie werd alzoo ondertekend, en door den trompet-

ter overgebracht. Edoch, toen de Franschen de bezetting zagen uittrekken, en tevens met wien zij gekapituleerd hadden, werd de Fransche generaal woedend, beval dat men hen allen zoude doodschieten, en de kanonnen wegnemen; intusschen verhinderde zulks zijne officieren, en voerden hem te gemoet, dat de lieden voortreffelijk gehandeld en allen lof verdiend hadden.

PETER LOHBECK kwam alzoo behouden met zijne tien kameraden en vijf kanonnen bij de Pruisische armee aan. Dit had nu geen mensch verwacht, en er was geen einde aan de loftuitingen. Prins FERDINAND liet hem tot zich komen, en bevorderde hem dadelijk tot luitenant. Dit maakte LOHBECK niet hoogmoediger, maar nederiger, en hij vermeederde zijne vlijt en kundigheden, naar mate zijne bezigheden toenamen.

LOHBECK's bevordering werd door ieder als hoogst billijk beschouwd, en het werd hem ook algemeen gegund; slechts een jong officier, een vaandrig, van adel, kon niet wel verdragen, dat een onderofficier, die niet adelijk geboren, en zelfs een bedelaars jongen geweest was, nog eerder tot luitenant bevoordeed werd, dan hij: dikwijls liet hij hem gevoelen, dat hij hem benijdde. LOHBECK echter deed als of hij het niet bemerkte, en was altijd vriendelijk en verpligtend jegens hem; — dit verbitterde den vaandrig nog meer, en hij zocht nu gelegenheid, om met hem in *duël* te komen. LOHBECK bemerkte zulks,

daarom zocht hij met den meesten ijver alle gelegenheden te vermijden, om met hem in on-eenigheid of in eenige betrekking te geraken, en dit maakte den baron nog kwaadaardiger. Eindelijk troffen beide malkander eens toevallig aan, en nu vraagde de baron spotachtig: « Ik zoude wel gaarne wenschen te weten, hoe lang de Heer luitenant gebedeld, en hoe lang hij de schapen gehoed heeft? » LOHBECK antwoordde: « Ik heb zoo lang gebedeld als noodig was, om onverdienden smaad gerust te kunnen verdragen, en ik heb zoo lang de schapen geleid, tot dat ik geleerd had, hoe men binnen het jaar van gemeen soldaat tot luitenant kan bevorderd worden. » Na deze woorden trad hij voor den baron, zag hem gerust en vriendelijk onder de oogen, en voer daarop voort: « Ik bespeur, dat gij gelegenheid zoekt, met mij te *duëlleren*; is dit zoo, dan ben ik daar toe bereid; intusschen moet het op eene wijze geschieden, gelijk het braven soldaten betaamt; — met pistolen, laat ik mij niet in, die kan ieder afschieten. Nu komt het op u aan, wat gij wilt doen. » De vaandrig had wel is waar de pistolen op het oog, doch hij kon nu de uitdaging op den degen niet afwijzen. In het kort, het uur, de plaats en de secondanten werden bestemd. Bij den eersten aanval ketste LOHBECK af, en slingerde 's vaandrigs degen in de lucht; bij den tweeden aanval ontwapende LOHBECK den vaandrig, die van schaamte en verdriet woedend werd, en den derden aanval

eischte. De secondanten raadden hem zulks af, doch het hielp niet. LOHBECK gaf hem dus den degen weder; de baron liep woedend op hem toe, en LOHBECK keerde hem af met eene kracht, dat het hem gemakkelijk zoude geweest zijn, hem te dooden of zwaar te kwetsen; doch hij deed geen van beide, maar ontwapende zijne tegenpartij te tweedenmale, en zeide vervolgens tot hem: « Gij ziet, heer baron! dat ik u niet wil, en gij mij niet kunt kwetsen. Thans bied ik u de hand der vriendschap aan; laat ons als brave soldaten dienen, en in het veld onzen moed en onze sterkte betoonen. Dat ik gebedeld en de schapen heb gehoed, is niet mijne schuld; en dat gij adelijk geboren zijt, kunt gij ook niet helpen. Laat ons dus op onze afkomst, maar op onze bevordering zien. De vaandrig was beschaamd en getroffen; de secondanten echter gevoelden eerbied en liefde voor den luitenant. De geschiedenis werd bij de geheele armee bekend, zoodat LOHBECK algemeen geacht en bewonderd werd; hij kwam ook nimmer weder in het geval om te moeten duëlleren.

Ik heb ook reeds vertelt, dat LOHBECK zich zeer wachte om over de godsdienst te spreken, behalve wanneer pligt en geweten zulk vorderden. Nu gebeurde het, dat hij in een gezelschap van officieren spijzigde, die door eenen oversten op eenen maaltijd onthaald werden. Onder allerlei, deels vuile, deels onnutte schets, kwamen ook dikwijls spotternijen en zelfs lasteringen no-

pens de godsdienst te voorschijn. LOHBECK nam aan dit alles geen deel, en zat met een zeer ernstig en afkeurend gezigt in zich zelve verdiept. De overste zag hem strak aan, en zeide eindelijk: « Heer luitenant! gij schijnt zoo stil te zijn. » LOHBECK antwoordde: « verschoon mij heer overste! ik bedenk zoo bij mij zelve, indien gij eenen keizerlijken officier, misschien eenen gevangene, tot dezen maaltijd had genoodigd, of dan wel het aanzienlijk gezelschap met den roomschen keizer, deszelfs verordeningen en wetten zou gespot en zich te zijnen koste zou verlustigd hebben. » De overste gevoelde zoo terstond niet, wat hij daarmede wilde zeggen. Hij antwoorde: « dat zou zeker zeer onwellevend en onbetamelijk geweest zijn. » « Welnu, duid het mij derhalve niet ten kwade, indien ik zulks op mij toepasse. Ik ben een dienaar van den Koning aller Koningen, en van den Heer aller Heeren: gij kunt dus denken, hoe ik te moede moet zijn, als ik met hem hoor spotten, of hem hoor belasteren. Het geheele gezelschap werd beschaamd, men knoopte ernstige gesprekken aan, en behandelde den luitenant met waardigheid en beleefdheid.

In kwartier zijnde, hetzij in vriends of vijands land, was LOBECK altijd menschlievend en verschoonend. Hij onderzocht altijd, of er ook arme burgers of boeren, en wel vooral arme weduwen waren: bij dezen nam hij zijnen intrek, en bij ondervinding wetende, hoe bezwaarlijk

het zulke lieden viel, zoo vergenoegde hij zich met het geringste voedsel, en won de harten van alle armen door zijne vriendelijkheid. Had hij geld, dan ondersteunde hij hen ook, zonder te bedenken, of hij het zelf ook noodig had: dan dit ontbrak hem nooit, want hij was zeer spaarzaam en Jezus Christus zijn Verlosser, aan wiens leiding hij zich geheel had overgegeven, om genade en vergeving aanriep, liet hem nimmer aan het noodige ontbreken.

Toen hij eens met zijne compagnie in een dorp kwam; en, als naar gewoonte, bij den schout naar de armste lieden van het dorp vroeg, zag deze hem met verwondering aan, en zeide: « er was een zeer arme weduwe in het dorp met zes kleine kinderen. » De luitenant verzocht een kwartier-biljet bij haar; de schout antwoorde: dat hij het niet durfde wagen, der vrouw eenen gemeenen soldaat te zenden, veel min nog eenen officier. » Intusschen bleef de luitenant daarop aandringen, en kreeg het biljet, en hiermede ging hij naar de arme vrouw. Zij verschrikte zeer, en de tranen biggelden haar langs de wangen. Hij zag haar echter vriendelijk aan, drukte haar de hand, en zeide: « wees gerust, lieve vriendin! de Vriend en Verzorger der armen, Jezus Christus, zendt mij tot u en uwe kinderen. Hij zal mij de genade schenken, dat ik u allen troosten en verkwikken kan: hebt gij ook iets te eten in huis? » zij antwoordde: « slechts een weinig aardappelen. » « Ook wat

zout?" vervolgde hij. « Ja!" was haar antwoord: « Welnu, kook dan de aardappelen, en geef wat zout daarbij, zoo zullen wij zeer tevreden te zamen zijn." Onder het koken hield hij zich met de kinderen bezig; nam het kleinste op zijne knie, en vraagde hun, « of zij den Heere Jezus ook kenden." Zoodra hij dien naam noemde, vouwden alle zes de handen te zamen, en de knapen namen hunne mutsen af. Nu sprak hij verder met hen, en vernam, tot zijne grootste verwondering, hoe goed deze kinderen in het ware christendom onderwijs hadden ontvangen. De moeder, welke gedurende dien tijd op en neder ging, werd zeer opgeruimd, en men kon haar aanzien, hoe hartelijk en innig zij God dankte.

Hij liet zich nu ook met de moeder in een gesprek in, en bemerkte weldra, dat hij eene welgevorderde christin bij zich had, en was niet weinig verheugd, dat hij met den kapitein, die bij den schout zijn intrek had genomen, niet geruild had.

Terwijl dit gebeurde, kwam eene voorname dame bij den schout, die ook tevens herbergier was, aanrijden. Zij ging in de kamer, en hoorde den schout en den kapitein van luitenant LOHBECK spreken. « Ja," zeide de kapitein, dat is zoo, LOHBECK is de braafste officier bij het regiment; hij is, wel is waar, overdreven vroom, maar mijnenhalve mogen alle officieren en gemeenen zulke dweepers zijn. Hij kan maar vooral het

vloeken niet uitstaan, maar, de duivel haal mij, de soldaat gehoorzaamt hem op het woord als hij commandeert, ofschoon hij geen woord zegt, dat naar eenen vloekt gelijk; en met de rekruten gaat hij om, als of het zijne broeders waren; daar wordt aan geen slaan gedacht, en toch zijn zij spoediger geleerd, dan anderen. De d— weet, hoe hij dat maakt.” De schout verwonderde zich zeer, en zeide: « de arme weduwe, waarbij hij logeert, is ook wat dweepachtig, overigens eene zeer brave vrouw; daar zal hij dus vinden, wat hij zoekt; intusschen zal het aan eten en drinken wel ontbreken.” « O!” zeide de kapitein, « daarvoor zal de luitenant wel zorgen, die heeft altijd eenige duiten overig.”

De vreemde dame hoorde dit stilzwijgend aan. Zij sloop henen, en verzocht den huisknecht vervolgens, met haar te gaan, en haar het huis van de arme weduwe te wijzen, daar de luitenant zijn intrek had genomen.

Daar vond zij hem, met de vrome vrouw en hare kinderen, aan den armoedigen disch zittende, onder het nuttigen van aardappelen met zout. Zij nam eenen stoel, plaatste zich bij hen, en zeide: « op dezen kring ziet God zeker met welbehagen neder, en daarom zult gij het, hoop ik, niet kwalijk nemen, als ik mij bij ulieden zette.” De luitenant verwonderde zich, en de arme vrouw was verlegen. De dame at nu, ofschoon niet daartoe uitgenoodigd zijnde, mede,

en begon van het christendom te spreken. Na het eten leide zij vijf dukaten op het bord van de weduwe, en zeide: « brave lieden betalen wat zij verteeren: vertrouw met uwe kinderen op God, ik zal zoo voor ulieden zorgen, dat gij genoegzaam zult geholpen zijn. » De vrouw sloeg de handen te zamen, weende, en dankte God. De dame verzocht aan den luitenant, haar weder naar de herberg te willen geleiden. Onder weg drukte zij hem een rolletje met 20 ducaten in de hand, en zeide: « als gij in kwartieren komt, daar het als bij uwe tegenwoordige hospita gesteld is, zoo weet gij, waartoe ik u dit weinige gegeven heb. » LOHBECK dankte God, en zegende de dame. Wie zij was, dat is hij nooit te weten gekomen.

Bij het bestormen van eene schans, die de franschen sterk bezet hadden, en waar het zeer heet toeging, werd de bevelvoerende officier en de daaraan naastvolgende doodgeschoten. LOHBECK wakkerde de overigen van het regiment aan, hem te volgen, en, in den naam van God, en met vertrouwen op Hem, te strijden. Vervolgens greep hij den vijand met nieuwen moed aan, en bestormde de schans; zonder éénen man te verliezen. De kanonkogels hadden hem de roksknoopen van zijn' uniform weggeschoten, maar geene hadden hem beschadigd. Toen de schans bestegen was, beval hij niemand meer te dooden. De bezetting leide het geweer neder,

en de kapitein, die in de schans het bevel had gevoerd, een Elsasser, zat op eenen stoel, en een zwaar gewond, dik gezwollen been rustte op eenen anderen stoel. In deze houding, had hij gecommandeerd; zijn been was in den laatsten slag gewond, en nog niet genezen. Hij reikte LOHBECK den degen toe; doch deze gaf hem denzelfden terug, met de woorden: « behoud gij die: dezelve kan in geene betere handen komen. » Deze roemrijke verovering van eene gewigtige schans was oorzaak, dat LOHBECK nu kapitein werd en de kompagnie kreeg, die hij voor de schans gecommandeerd had, en waarvan de bezitter aldaar gebleven was. Bij deze zijne kompagnie stelde hij bedestonden in, die hij 's morgens en s' avonds zelf hield, en dan zijne manschappen tot eenen christelijken wandel aanspoorde. Hij was ten naauwste gezet op gehoorzaamheid, en gedoogde niet de minste wanorde; voor het overige behandelde hij de hem ondergeschikte officieren en gemeene soldaten als broeders. Men noemde LOHBECK's kompagnie, uit spotternij, de vrome; dan hieraan stoorde hij zich in het geheel niet.

In den slag bij *Crefeld* bragt de Voorzienigheid hem in omstandigheden, waarin hij zoo geheel en al zijne bedrevenheid konde toonen; hij voerde wonderen van dapperheid uit, en redde dan hier, dan daar, de eer van het leger. Toen hij, na den afloop van den slag, over het slagveld reed,

vond hij eenen franschen officier, die zwaar gewond was, en door eenen pruisischen soldaat geplunderd werd, die juist voornemens was, hem zijne kleederen van het lijf te scheuren. LOHBECK snelde daarop toe, en riep: « bezit gij dan volstrekt geene vrees voor God, noch barmhartigheid, dat gij den zwaargewonden, die zijnen pligt gedaan heeft, zelfs de kleederen wilt uittrekken? » De officier smeekte om medelijden, en zeide: « ik heb hem reeds mijn horologie en al mijn geld gegeven. » LOHBECK jaagde den gevoelloozen weg, riep vervolgens eenige zijner lieden, die den gewonden in het naast bijzijnde dorp moesten brengen. LOHBECK reed mede; hij bragt den officier in de herberg; bezorgde eenen chirugijn, dien hij vooruit betaalde; gaf den waard eenige ducaten, en verzocht hem dringend, den zieke goed op te passen. Dewijl het dorp nu door Pruissen bezet was, zoo werd de fransche officier als gevangene behandeld; spoedig werd hij weder gezond, en van zijne wonden genezen. Hij heete ROBERT; en werd na eenige weken weder uitgewisseld.

De heldendaden van LOHBECK in dezen slag kwamen Prins FERDINAND onder zeer vele lofsprekingen ter ooren. Hij liet hem tot zich komen, hing hem eene orde om, ik weet niet meer welke, en bevorderde hem tot Majoor.

In de volgende jaren van zijne dienst, bleef hij zichzelven altijd gelijk; in het veld vocht hij

als een leeuw, maar buiten hetzelfde was hij zachtmoedig, nederig, zeer vriendelijk en gediensstig, en hielp een' ieder, waar hij slechts konde. Iederen morgen, bad hij vurig; en hield God en Jezus den geheelen dag in zijne gedachten, terwijl hij zich ook nimmer ter rust leide; zonder mede alvorens gebeden te hebben. Altijd, wanneer hij naar den slag ging, gaf hij zich met volkomen onderwerping aan den wil van zijnen hemelschen Vader en van zijnen Verlosser over, het zij de dood of het leven zijne bestemming mogt wezen.

« Lieve soldaten! gij kunt niet gelooven! voor gij zulks ondervindt, en dat wensch ik u allen toe, hoe wel te moede men onder alles is, als men braaf en godsdienstig leeft, den Heere Jezus altijd voor oogen houdt, en in het harte draagt. Bedenkt slechts eens, als men maar zoo onbekeerd voortleeft, en er komt een kogel, die ons treft, en brengt ons over naar de eeuwigheid, waaruit men nimmer terugkomen kan, en alwaar eene vreeselijke, oneindige ellende eenen ieder wacht, die hier niet vroom geleefd heeft: want voor dusdanigen kogel, is de soldaat in het veld, geen' oogenblik zeker. Velen gelooven niet, dat er eene hel is, en in dezelve eeuwige pijnen; maar laat ul. zoo iets niet wijs maken: de Heere Jezus, die zulks toch zeker het best konde weten, heeft het dikwijls gezegd; het is dus waarachtig zoo.»

α Maar bedenkt ook eens, is een soldaat godsdienstig, wat heeft hij dan te vreezen? Met opgewekten moed, kan hij naar den slag gaan: want treft hem ook een kogel, of wel een andere doodelijke slag, dan is hij onuitsprekelijk gelukkig, want hij gaat dadelijk, na zijnen dood, over in het eeuwige leven, alwaar een geluk, eene heerlijkheid en eene vreugde hem verbeidt, waarvan men zich geen denkbeeld vormen kan." Dit alles had de vrome majoor LOHBECK wel bedacht, daarom was hij ook zoo dapper, en hoewel eenigen den spot met hem dreven, zoo werd hij toch algemeen hooggeschat en door aanzienlijken en geringen geacht.

Nu moet ik nog van eene zaak spreken, die, helaas! onder de soldaten algemeen in zwang is, en eene vreeselijke zonde is, hoe weinig dit echter door officieren en gemeenen ook geteld wordt. Ik bedoel den ongeoorloofden omgang met het vrouwelijke geslacht. Daar zich de liederlijke vrouwen ophouden, wordt de soldaat bedorven naar ligchaam en ziel. LOHBECK joeg dadelijk soldaten vrouwen en marketentsters weg, als hij bespeurde, dat zij liederlijk waren; en kwam hem ter ooren, dat één zijner officieren of soldaten een eerlijk meisje naliep, dan nam hij het meisje onder zijne bescherming, en waarschuwde de soldaten; hielp dit niet, dan bestrafte hij hen geducht. Ik zal u hiervan eene geschiedenis mededeelen.

LOHBECK had met zijn regiment de winterkwartieren betrokken, waardoor officieren en gemeenen met de vrouwen van dien oord bekend werden, en waaruit dikwijls onvoegelijkheden ontstonden, die den goeden LOHBECK bitter kwelden, doch welke hij tevens niet geheel konde verhinderen, zoo als hij wel wenschte. Een jong luitenant van zijne kompagnie had een meisje, eene dochter van eerbare ouders, in het oog, die hij trachtte te verleiden, en trouwbelofte deed; eene belofte, die hij zeker niet dacht gestand te doen, en al ware dit zijn ernstig voornemen geweest, niet had kunnen nitvoeren, dewijl hij van echten adel, en het meisje de dochter eens handwerkers was. De zaak werd in het geheim door beide behandeld, doch weldra bemerkte de vader van het meisje, wat er voorviel. Hij ging derhalve naar den majoor, en verzocht om zijne hulp, die deze hem ook toezeyde. Hierop liet LOHBECK den luitenant bij zich komen, en stelde hem met vriendelijken ernst het onregt voor, hetwelk hij het brave burger gezin aandeed; dan de jonge baron sloeg dit in de wind, lachte en zeide, met dergelijke zaken hadden zich de hoogere officieren niet te bemoeijen, dit ging hun niet aan; hij deed zijnen pligt, verder kon zijn opperhoofd niets van hem vorderen. « Goed, » hernam de majoor, « zoo moet ik den vader van het meisje eene wacht in huis geven, en deze wacht ben ik zelf, en wec

hem, die zich dan vermeet mij in mijn kwartier te verontrusten!" — De majoor hield woord; hij nam dadelijk zijn intrek bij den handwerker, en onderhield vervolgens het meisje op eene zoo ernstige wijze, dat zij den luitenant weldra vergat, en kort daarna door medewerking van den majoor met eenen hupschen burgerknaap trouwde.

In denzelfden winter, had een gemeen soldaat van LOHBECK's kompagnie een braaf boeren meisje geweld aangedaan, waartoe hem twee zijner makkers behulpzaam waren geweest LOHBECK liet hen alle drie de handen aan de voeten boeijen, en vorderde nu van den krijgsraad eene uitspraak over dit bedrijf; en daar dit te verschoonend uitviel, zoo liet hij hen allen drie een duchtig pak stokslagen geven, joeg hen vervolgens weg, en voorzag zich in hunne plaats voor zijn geld van drie andere mannen. Dit veroorzaakte ontzag, en geen zijner manschappen waagde ooit weder zulke wanorde aan te rigten.

In het volgende jaar, had eene gewigtige gebeurtenis plaats. Er werd krijgsraad gehouden, dien ook LOHBECK bijwoonde, dewijl hij aan zijnen oversten eenen voorslag had gedaan, welke in dezen krijgsraad in overweging zoude genomen worden: de reden namelijk was van het wegnemen van eenen vasten post, die door den vijand sterk bezet was, en welken LOHBECK zich vleide door eene krijgslust weg te nemen.

De voorslag werd goedgekeurd, en de uitvoe-

ring aan den majoor toevertrouwd, die nog beter uitviel, dan men zich had durven vleijen. Hierop werd LOHBECK overste luitenant, en Prins FERDINAND bewerkte bij den koning van Pruissen, dat hij geadeld werd, hetwelk hij ook wel verdiend had.

LOHBECK had tot nu toe geene beduidende wonden gekregen, thans echter werd hij bij eene recognoscering door eenen musket-kogel in het lijf getroffen, zoodat hij zich naar het naaste dorp moest laten brengen, alwaar hij bij den predikant gehuisvest werd.

De naam van den predikant was FRIEDHOLD, een waarlijk apostolisch man. Zijne vrouw strekte tot zegen voor de geheele gemeente, en zijne dochter MATHILDA, zijn eenig kind, was de kroon van alle meisjes in het dorp. Alle drie leerden weldra hunnen nieuwen gast kennen, en hartelijk liefhebben, om zijne godvrezendheid, en MATHILDA wilde het regt van hem op te passen aan niemand afstaan. De christelijke gezindheid, en het vriendelijk voorkomen van LOHBECK, maakten eenen diepen indruk op MATHILDA. Zij kreeg hem lief, dat zij hem ook niet verborg. Dagelijks knielde zij voor zijn bed, en smeekte om zijne genezing, waarmede het echter niet vooruit scheen te gaan, maar veeleer vertoonden zich de sporen van eene slepende teering. LOHBECK voelde dit wel, en hij verheugde zich hartelijk, weldra in de eeuwigheid

te zullen overgaan. Dit bewoog hem ook, met de vrome MATHILDA openhartig te spreken. Daarom zeide hij tot haar, toen zij eens voor zijn bed zat: « Lieve MATHILDA! Ik ken uwe neiging voor mij; dezelve is geoorloofd, edel en christelijk; was ik in andere omstandigheden, zoo zoude ik het voor het hoogste geluk achten, u tot vrouw te krijgen; doch ik weet, dat ik aan deze wond moet sterven, en verheug mij henen te gaan naar mijnen Verlosser, want ik weet, dat Hij mij mijne zonden wil vergeven en mij in genade aannemen. Was ik echter weder hersteld, zoo was ik aan mijn grondbeginsel, om nooit te trouwen, getrouw gebleven: want indien een soldaat zijne vrouw en zijne kinderen lief heeft, dan valt hem ieder afscheid, wanneer hij naar het veld moet, hard, en hij zal zich zelden in zulke gevaren wagen als hij, ongehuwd zijnde, doen zoude. Het doet mij leed; goede MATHILDA! dat ik u deze verklaring doen moet.»

MATHILDA hoorde hem met tranen in de oogen aan, doch hare volgende verklaring kwam onverwacht. Zij antwoordde: heer overste luitenant! Mijne liefde voor u is niet van dien aard, dat een huwelijk mijn doel is, neen, dezelve is van eenen zuiverder aard. Mijne ziel wenscht slechts eene innige vereeniging des harten voor tijd en eeuwigheid, eene bestendige verkeerung, een te zamen zijn en blijven met u; en wordt dit ook hier voor eenen tijd door den dood af-

gebroken, dan wil ik die oogenblikken daartoe gebruiken, om mij voor uwen omgang in de zalige eeuwigheid des te waardiger en geschikter te maken. Dus, om in zulk een verbond met u te treden, bijaldien gij mij daartoe eenigzins waardig acht, was dit huwelijk om mijner cere wille noodzakelijk.

LOHBECK verstomde over deze zoo geheel ongewone en misschien nooit gehoorde verklaring van dit voortreffelijk meisje: » Engel! riep hij uit, op deze wijze zijn wij voor altijd vereenigd; roep uwe ouders." Beide kwamen, en nu verhaalde LOHBECK, wat er voorgevallen was. De ouders zagen elkander aan en verstomden ook. Vervolgens zeide de vader: » MATHILDA! weet gij echter wel, wat gij bij dezen ongewonen echt belooft? Gij zijt eerst 22 jaren oud!" Zij antwoordde: » ja, lieve vader! dat weet ik: nooit eenen anderen te trouwen, al kwam de heer overste luitenant ook nu te overlijden."

De vader vervolgde: » dat kan en mag echter geen meisje beloven." Zij hernam: » gij hebt gelijk, lieve vader! ik wil niets beloven, doch zoo veel te meer nakomen; binnen kort zult gij echter vernemen, dat ik het ook konde beloven."

Hierover werden zij allen ontroerd, en zochten uit te vorschen, wat zij daarmede wilde zeggen; doch thans werden zij zulks niet ge-

waar. De zonderlinge echt werd voltrokken. MATHILDA paste haren gemaal nog veertien dagen op, vervolgens overleed hij zacht en zalig. MATHILDA verdeelde het weinige, dat zij van hem erfde, onder de armen, kreeg eenige weken daarna de pokken en overleed ook. Thans begrepen de ouders, dat zij wel had kunnen beloven, niet weder te zullen trouwen.

Ziet daar, lieve soldaten! dit is LOHBECK'S levensgeschiedenis. Ieder vroom en regtschapen soldaat kan, wel is waar, geen officier worden, maar is hij vroom, braaf en godvreezend, dan zal hij toch Gode en menschen welgevallig, en na dit leven, onuitsprekelijk gelukkig wezen.